

همایش «اوراسیا به کجا می رود؟»

نشست اوراسیا با عنوان «اوراسیا به کجا می رود؟» سه شنبه ۲۲ مهر ۱۳۸۲ (۱۴ اکتبر ۲۰۰۳) توسط شورای کاری ترک - اوراسیا در هتل سوئیس استانبول برگزار شد. مقر این شورا در سازمان روابط خارجی اقتصادی ترک (دئیک) قرار دارد. در این نشست که نمایندگان، اندیشمندان، نویسندگان و روزنامه نگاران کشورهای اروپایی و آسیایی در آن شرکت کردند سلیمان دمیرل، نهمین رئیس جمهور ترکیه، یوگنی پریماکف، نخست وزیر سابق فدراسیون روسیه، هانس دیتربش گنشر، وزیر سابق امور خارجه آلمان و چنگیز آیتما توف، سفیر قرقیزستان در کشورهای بنه لوکس و نویسنده مشهور جهان ضمن بیان نقطه نظرات خود، در پایان به سوالات مطرح شده پاسخ دادند. آقای حکمت چگین، وزیر سابق امور خارجه جمهوری ترکیه ریاست این جلسه را به عهده داشت.

توغرول آرکین، رئیس شورای کاری ترک (دئیک) - اوراسیا، در ابتدای جلسه ضمن خوشامدگویی به حضار، با اشاره به تحولات بعد از جنگ جهانی دوم (دوران جنگ سرد، اتحاد دو آلمان و فروپاشی شوروی) اعلام کرد ترکیه یکی از کشورهای است که روابط اقتصادی و سیاسی با کشورهای جدید (جمهوری های شوروی سابق) برقرار کرده و آن را بسط داده است. وی هیجان مردم در زمان خراب شدن دیوار برلین و اتحاد دو آلمان را غیر قابل توصیف بیان داشت. وی از حادثه ۱۱ سپتامبر به عنوان جنگ با دشمنان نامرئی یاد کرد و وضعیت حاضر در جهان را تک قطبی اعلام داشت ولی گفت که آمریکا در حال حاضر قادر به رفع هرگونه مشکلی در جهان نیست. آرکین

افزود که مرز اتحادیه اروپا تا پایان سال ۲۰۰۴ به قفقاز خواهد رسید. وی در ادامه وضعیت کشورهای منطقه اوراسیا را در حال انتقال اعلام کرد و این سؤال را مطرح نمود که در آینده چه سیاستی در منطقه اوراسیا دنبال خواهد شد. آرکین یکی از مسایل مهم منطقه را موضوع انرژی اعلام کرد که ترکیه، ایران و پاکستان و سایر کشورهای منطقه به آن علاقه نشان می‌دهند. وی روسیه را یکی از کشورهای مهم و کلیدی منطقه بیان کرد و گسترش روابط با آن را با اهمیت دانست.

حکمت چگین، رئیس نشست، ضمن خوشامدگویی، قرن بیستم را با توجه به شاهد بودن دو جنگ جهانی، سقوط امپراتورهای بزرگ، حاکمیت ترس و وحشت در دوران جنگ سرد، فروپاشی شوروی سابق، وحدت دو آلمان، تقسیم یوگسلاوی سابق و سایر تحولات خیلی مهم دانست. وی اعلام کرد بیشتر این وقایع از جمله جنگ عراق در منطقه اوراسیا اتفاق افتاده است. منطقه اوراسیا که در دو قاره واقع شده است نیازمند صلح است که با وجود ملل مختلف برقراری آن در منطقه امکان‌پذیر است. وی در ادامه گفت: «بعد از ۱۱ سپتامبر شاهد تولد تروریسم در منطقه بوده‌ایم. روسیه بزرگترین کشور منطقه است. روسیه و اروپا در برقراری ثبات و امنیت در منطقه بسیار مهم هستند. در حال حاضر آمریکا علاقه بیشتری به تحولات منطقه از خود نشان می‌دهد زیرا هم اکنون در همسایگی ما قرار دارد (منظور حضور در افغانستان و عراق). از ویژگی‌های آسیای مرکزی آن است که منابع غنی نفت و انواع منابع انرژی دارد و شدیداً به آن وابسته است. آقای دمیرل دارای تجربه بزرگی هستند حالاً نظر ایشان را در مورد سیاست ترکیه در منطقه اوراسیا، آینده روابط ترکیه و اتحادیه اروپا و تأثیرات آن بر روابط ترکیه و کشورهای منطقه خواهیم داشت».

سپس آقای دمیرل گفت که ما شاهد تک‌قطبی شدن جهان با توجه به مشکل بودن فروپاشی یک ابرقدرت در جهان هستیم. وی پیش‌بینی تحولات آینده را صرفاً با اتکال به تجربه را بسیار مشکل خواند. دمیرل اعلام کرد که پس از جنگ جهانی دوم مدام صحبت از بمب اتمی و موشک‌های قاره‌پیما بود ولی بعد از فروپاشی شوروی سابق جهان به سمت تک‌قطبی شدن با رهبری آمریکا پیش رفت. ایشان در ادامه مطالبی را بیان داشتند که اهم آن چنین است: «آمریکا

یکی از بزرگترین سازندگان اسلحه در جهان می‌باشد که بودجه نظامی و دفاعی بالایی دارد. ما باید توجه داشته باشیم که چه کسی ابرقدرت است. روسیه کشور بزرگی است و در آینده بهتر خواهد شد. هرچند بودجه نظامی آن تقریباً نصف آمریکا است ولی یکی از کشورهای بزرگ خواهد شد. در حال حاضر هیچ کدام (روسیه و اتحادیه اروپا) ابرقدرت محسوب نمی‌شوند. چین نیز یکی از قدرتهای نظامی منطقه می‌باشد. بالکان یک منطقه بزرگ در اروپا است که شاهد خونریزی‌های بسیاری بوده است. مردم منطقه قفقاز و آسیای مرکزی و مردم روسیه انتظار فروپاشی شوروی را نداشتند. به همین دلیل فروپاشی آن مانند یک زلزله بود که مردم را شوکه کرد. تحولات بزرگی بعد از فروپاشی در منطقه شوروی سابق و جمهوری‌های تازه استقلال یافته صورت گرفته است. آیا تغییر حکومت‌های کمونیستی و به‌وجود آمدن حکومت‌های مردمی در منطقه مهم نبود؟ باید بدانیم که دموکراسی را نمی‌توان تحمیل کرد و ملت‌ها خودشان باید سرنوشت خود را تعیین و شاهد ظهور احزاب گوناگون سیاسی باشند. شما نمی‌توانید یک حکومت سیاسی کمونیستی را در یک روز به یک حکومت دموکراتیک تبدیل کنید. من تصور می‌کنم ثبات در این منطقه وجود دارد هرچند اگر این ثبات مردمی نباشد. منطقه آسیای مرکزی و قفقاز نیز شاهد مناقشات و درگیری‌های خونین (قره‌باغ و ...) بوده است. اگر بخواهیم بدانیم اوراسیا به کدام سمت پیش می‌رود باید بدانیم ارکان تشکیل دهنده آن به کدام سمت پیش می‌رود. بیشتر علمای اسلامی در آسیای مرکزی بودند و قدرت بزرگی داشتند. ایران دارای یک حکومت مذهبی است ولی با توجه به شیعه بودن آن تأثیر آن بر منطقه زیاد نبوده است ولی تأثیر طالبان بر منطقه بسیار بوده است. با وجود مشکلات فعلی در منطقه، هنوز می‌توان گفت که وضعیت منطقه بد نیست. افغانستان یکی از کشورهای بحران خیز منطقه است که تولید و فروش افیون سهم بالایی در درآمد آن دارد. مواد مخدر از طریق ایران و روسیه به اروپا منتقل می‌شوند. در کشورهای آسیای مرکزی سلاح‌های پیچیده بسیاری وجود دارد ولی به کار بردن آنها آسان نیست. در این منطقه تروریسم و قاچاق مواد مخدر بسیار فعال هستند. دومین منبع بزرگ نفت در منطقه اوراسیا به ویژه در خلیج فارس وجود دارد و دریای خزر نیز دارای منابع غنی نفت

است. منابع گاز نیز به ویژه در ترکمنستان وجود دارد. با وجود منابع غنی نفت و گاز کشورهای تازه استقلال یافته، در مقایسه وضعیت آنها با زمان حاکمیت شوروی سابق به نظر می‌رسد فقیرتر شده‌اند. منابع انرژی باید این کشورها را به کشورهای ثروتمند تبدیل نماید. تأسیس خط لوله باکو جیهان برای اقتصاد این منطقه بسیار مهم است. در حال حاضر آمریکا در افغانستان و عراق مستقر است و ازبکستان و ترکمنستان نیز قبلاً درهای خود را بر روی آمریکا باز کردند. حال باید دید تأثیر تحولات اخیر عراق بر این منطقه چه خواهد بود. ترکیه در سال ۹۲ بدون داشتن سرمایه لازم یک قرارداد ۴ میلیون دلاری در منطقه داشته است. ترکیه برادر این کشورها است. اگر شما به این کشورها از جمله آذربایجان توجه کنید می‌بینید حدود ۸۰ درصد کارهای عمرانی توسط شرکتهای ترکیه صورت گرفته است. به هر حال برای ایجاد دموکراسی، دولت‌ها تغییر کنند ولی نباید هیچ‌گونه خونریزی شود».

پریماکف، نخست‌وزیر اسبق روسیه ضمن بیان احترام خود برای نظرات آقای دمیرل اعلام کرد که کاملاً با وی موافق نیست. وی در ادامه چنین گفت: «من موافق این نیستم که یک قدرت در جهان وجود دارد. البته آمریکا از نظر سیاسی و اقتصادی بزرگ است. در جریان جنگ سرد قدرتهای جهان کشورهایی را زیر نظر و حمایت خود داشتند و سیاستهای خود را به آنان دیکته می‌کردند. آمریکا ابر قدرت نیست زیرا دارای مشکلات اقتصادی است و واقعه ۱۱ سپتامبر نشان داد که این کشور قادر به تأمین امنیت خود نیست. چین کشور قدرتمندی است ولی چگونه بدون رابطه با آمریکا می‌تواند به حیات خود ادامه دهد. اگر از منطقه اوراسیا حمایت شود می‌تواند یک قطب به وجود آید. شما می‌گویید که روسیه و چین کشورهای بزرگی هستند ولی باید دید چگونه همگرایی بین آنها صورت می‌گیرد. پیشرفتهای اقتصادی قزاقستان در سالهای اخیر از روسیه بیشتر بوده است. شما در مورد خط لوله باکو - جیهان - تفلیس صحبت کردید. ولی می‌دانید که خط لوله کی‌تی‌کی نیز وجود دارد که نفت قزاقستان را به روسیه و دریای سیاه منتقل می‌کند. روسیه قادر است خط لوله بلغارستان و یونان را نیز تأسیس نماید. بنابراین خطوط متنوعی وجود دارد. قوانین می‌توانند بر هر چیزی اثر بگذارند ولی قوانین جهانی فعلی مخرب

نظم جهانی هستند. قدرت نظامی آمریکا به منطقه آسیای مرکزی آمده است ولی با اجازه روسیه بوده است. وضعیت تک قطبی موجود بدون توجه به کشورهای جهان و سازمان ملل صورت گرفته است. من با صدام حسین ملاقات کردم و آخرین پیام پوتین را به وی دادم ولی با کمال تعجب دیدم که وی خیلی خونسرد بود. ممکن است آنها قبلاً توافق کرده باشند. چرا بغداد حتی یکی ساعت مقاومت نکرد. رخدادهای بعدی در عراق چه خواهد بود؟ هیچ ثباتی در عراق وجود ندارد. شیعه بیشترین درصد جمعیت عراق را تشکیل می دهد ولی رهبران آنها کشته شده اند. شیعیان در مرکز و جنوب عراق پراکنده اند. چه نقشی برای این گروه در حال حاضر قائل شده اند. می گویند که عراق باید فدرالی شود. آنچه که در عراق اتفاق خواهد افتاد بسیار مهم است حتی برای ایران. زیرا یک مناقشه بین آقای خاتمی و طرفدارانش با تندروها در ایران برقرار است. کردها در عراق دارای خودمختاری هستند و تا حدودی در زمان صدام نیز از آن برخوردار بودند. این منطقه منابع غنی از جمله نفت دارد. بنابراین مناقشات زیاد وجود خواهد داشت. آمریکایی ها در عراق باخته اند و تلاش دارند سازمان ملل را درگیر نمایند ولی آنها نمی دانند که روسیه چه نقشی می تواند ایفا نماید و چقدر مهم است. ما مخالف عملیات یکجانبه در عراق و سایر مناطق هستیم. کره شمالی به طور واضح می گوید که خواهان برقراری رابطه با آمریکا هست و در عین حال به برنامه اتمی خود ادامه می دهد. بنابراین آمریکا آنچنان قدرتمند نیست که بتوان به عنوان یک قدرت جهانی از آن یاد کرد. اما ما نباید به سمت جبهه مخالف آمریکا پیش برویم. ما رابطه خوبی با آمریکا داریم. چنین می خواهند و نمود کنند که مناقشه بین اسلام و مسیحیت است. کشورهای مسلمان باید از جمله کشورهای رهبر جهان باشند. ما نمی توانیم مسلمانان و قدرت آنها را تکذیب نماییم. مثلث ترکیه، روسیه و ایران در این منطقه می تواند خوب عمل کند. ما همکاری نزدیکی داریم. این می تواند خیلی مهم باشد و به ما کمک کند».

هانس دیتريش گنشر، وزیر سابق امور خارجه آلمان (به عنوان یک اروپایی نه نماینده اتحادیه اروپا) گفت: «اگر به تاریخ اروپا در قرن بیستم نگاه کنیم بعد از جنگ جهانی دوم دموکراسی خیلی مهم شد و باعث به وجود آمدن اروپای غربی متحد گردید. پس از آن کمیسیون

اروپا بوجود آمد. در حال حاضر همکاری‌های بسیاری بین اروپا و آمریکا وجود دارد. با وجود اختلافات زیاد گذشته در اروپا، هم‌اکنون رابطه خوبی بین کشورهای اروپایی برقرار است. تمام کشورهای اتحادیه یکسان هستند و کوچک و بزرگی آن مطرح نیست. هیچ تمایزی در اتحادیه اروپا وجود ندارد. هنگامی که تلاش کردیم مناقشه بین اروپای شرقی و غربی را حل نماییم موفق شدیم. وقتی صحبت از نقش اروپا در جهان می‌شود باید بگوییم که تأثیر اروپا در جهان جدید بسیار است. موضوع این است که نظم نوین جهانی چیست و چه معنی دارد. وقتی صحبت از بحث قدرت است باید بگوییم قدرت در علوم، قدرت در اقتصاد می‌تواند قدرت اصلی باشد. نیروی علوم بر نیروی نظامی ارجحیت دارد. اتحادیه اروپا قدرتمند است زیرا ما ارزش قدرتمند (یورو) داریم. کشورهای حوزه مدیترانه و جمهوری‌های جدید همسایه ما هستند و ما رابطه خوبی با آنها داریم. کشورهای چین و روسیه نیز کشورهای مهم و روبه رشد هستند. کمیسیون اروپا قول داد که ترکیه عضو اتحادیه شود و تا سال ۲۰۰۴ در مورد عضویت کامل ترکیه تصمیم گرفته خواهد شد. نوع همکاری بین اتحادیه اروپا با روسیه و ترکیه متفاوت با همکاری‌ها با سایر کشورهای منطقه خواهد بود. توازن بین شمال و جنوب بسیار مهم است. نقش سازمان جهانی تجارت و سایر سازمانها در برقراری رقابت بین کشورها بسیار اهمیت دارد. ما برای پیشرفت روند کنونی همکاری‌ها باید تلاش نماییم. اتحادیه اروپایی تلاش دارد ثبات جهانی تداوم یابد و ترکیه بخشی از این برنامه می‌باشد. آمریکا همتای خوب ما است و باید همکاری‌های نزدیکی با آن داشته باشیم. ما می‌خواهیم همکاری نزدیکی با آمریکا و چین و سایر کشورهای مهم داشته باشیم. ما هدفمان همکاری خوب با کشورهای اروپای شرقی و حوزه مدیترانه و ترکیه است. نمی‌خواهیم که هیچ ملتی در جهان از خونریزی رنج ببرد. ما تجربه تلخی داریم و می‌گوییم که اروپا باید نقش خود را در جهان ایفا نماید». پس از آن آقای چنگیز آیت‌ماتوف، سفیر قرقیزستان در کشورهای بنه‌لوکس و نویسنده مشهور جهان، اعلام کرد که ابتدا باید دید فاکتورهای تشکیل دهنده اوراسیا چه هستند. وی گفت که اوراسیا تنها یک لغت نیست و بعدها اثرات آن را خواهیم دید. ایشان در ادامه افزودند: «فروپاشی شوروی سابق چهره جدیدی را در منطقه به وجود آورد و

موازنه جدیدی را در قدرت جهانی ایجاد کرد. ما باید راههای جدید ایجاد نظم جهانی و دموکراسی را دریابیم. منطقه اوراسیا می تواند توسعه یابد و سایر کشورهای جهان مانند ژاپن و ... را به آن اضافه نماییم. ترکیه یک تاریخ غنی دارد و یکی از کشورهای مهم در همگرایی اوراسیا است. اتحادیه اروپا یکی از تشکیلات توسعه یافته و موفق در جهان می باشد و ما نمی توانیم این واقعیت را تکذیب کنیم. هرگاه دولت جدیدی روی کار می آید نباید بر روی روند عادی اقتصادی اثر بگذارد و ترکیه این قاعده را رعایت می کند. ولی سایر کشورهای منطقه آن را رعایت نمی کنند. ما به سمت تجربه تلخ تری پیش می رویم. وظیفه ملل منطقه است که معنویت را پرورش دهند. راه اندازی شبکه حمل و نقل و سایر تأسیسات در منطقه می تواند به همگرایی کمک نماید. چین یک کشور بزرگ و سه برابر اوراسیا است و احتیاجی به اوراسیا ندارد ولی همکاری خوبی با کشورهای منطقه دارد. تروریسم از کجا می آید؟ چرا ۱۱ سپتامبر به وجود آمد؟ مذهب خود مشکلی نیست و مفید است. زیرا تمام مذاهب خشونت را نفی می نمایند. ما در کشورهای فقیر شاهد سخنان اسطوره ای فراوانی هستیم ولی همه آنها هیچ است و هیچ کمکی به رفع فقر در منطقه نمی کند. تنها از مردم فقیر برای رسیدن به منافع خود سوءاستفاده می نمایند. اگر در کشورهای منطقه فقر ریشه کن نشود هیچ مشکل دیگری را نمی توان حل کرد. نقش خبرنگاران و نویسندگان در نزدیک کردن مردم منطقه بسیار مهم است. مطبوعات می توانند هر چیز را آزادانه بیان کنند. اما مهم این است اساس کار مبتنی بر محور اقتصاد بازار است و هر آنچه که سود داشته باشد به دنبال آن هستیم. اما باید توجه داشت اگر سناریویی نوشته می شود تا زمانی که فیلم آن ساخته نشود و مردم آن را تماشا نکنند حمایت لازم ایجاد نمی شود». مشروح پرسش و پاسخ به قرار زیر است:

سؤالات از آقای چنگیز آیتاماتوف

- آیا کشورهای اوراسیا می توانند دموکراسی را در کشورهای خود برقرار نمایند؟ چگونه؟
پاسخ: این یک سؤال واقعی است. در منطقه جغرافیایی اوراسیا رسیدن به دموکراسی

آسان نیست و روش برخوردها در کشورها متفاوت است رژیم‌های غیر مردمی وجود دارند ولی دموکراسی را نمی‌توان از خارج آورد بلکه در درون جامعه رشد می‌کند. دموکراسی خیلی با ارزش است و نمی‌تواند اتفاقی به وجود آید. همانطور که دموکراسی در اتحادیه اروپا ایجاد شد، من شکی ندارم که در منطقه اوراسیا نیز به وجود خواهد آمد. ما نمی‌توانیم بگوییم که این نقطه آخر است. - شما گفتید ترکیه و روسیه دو کشور مهم منطقه اوراسیا هستند. آیا ترکیه می‌تواند یک مثال خوب در مورد روابط با اوراسیا باشد؟ روابط ترکیه با اتحادیه اروپا چگونه می‌تواند باشد؟ پاسخ: من فکر می‌کنم که ترکیه در صدر اوراسیا قرار دارد. رشد علوم و دموکراسی یک مثال خوب برای اتحادیه اروپا می‌باشد. ترکیه هم در منطقه اروپا و آسیا واقع شده است. نمی‌دانم چرا ترکیه هنوز نتوانسته است عضو اتحادیه اروپا شود و تأخیر برای چیست. شاید یکی از دلایل این است که ترکیه یک کشور مسلمان است اما ترکیه می‌تواند عضو بشود ولی در حال حاضر زمان را از دست می‌دهد. ترکیه می‌تواند یک نمونه خوب در منطقه اوراسیا باشد. فکر می‌کنم کسانی مانع عضویت کامل ترکیه هستند باید به وضعیت بین‌المللی توجه نمایند.

سؤالات از آقای هانس دیتريش گنشر

چه کشوری می‌تواند هم‌تای ترکیه در اوراسیا باشد؟ سیاست ترکیه چگونه خواهد بود؟ پاسخ: مشکل است که سیاست ترکیه را پیش‌بینی کرد. من فکر می‌کنم عضویت ترکیه یک مسأله مهم است. ترکیه یک کشور قابل توجه در ناتو است. اما زمان را نباید از دست داد. تا پایان سال آینده باید تصمیم‌نهایی در مورد ترکیه گرفته شود. من فکر می‌کنم اتحادیه اروپا باید آنگونه که باید و شاید عمل نماید. ترکیه در مورد سیاست خود در اوراسیا باید تصمیم بگیرد. ترکیه خواهد توانست از نظر اقتصادی رشد نماید. من فکر می‌کنم حق فرهنگی مردم نیز باید ادا شود.

- آیا شما فکر می‌کنید تا سال ۲۰۰۴ راه حلی یافت شود؟ آیا ترکیه حمایت‌های اروپا را

کسب خواهد کرد؟

پاسخ: دموکراسی در اتحادیه اروپا وجود دارد. انتخاب آزادانه در ترکیه هست. ترکیه به تمام قوانین اتحادیه اروپا احترام خواهد گذاشت. در زمان مذاکرات مشکلات و بحثهای زیادی پیش می‌آید اما بعد از عضویت وضعیت به گونه‌ای دیگر خواهد شد. اگر تصور این باشد که بعد از عضویت، شهروندان کشور جدید به کشورهای دیگر اتحادیه برای کار مهاجرت خواهند کرد سخت در اشتباهیم زیرا در آن زمان در آن کشور اشتغال لازم ایجاد خواهد شد.

- ایا تعريف مشخصی در جهان از تروریسم وجود دارد؟ ترکیه و اوراسیا از تروریسم رنج می‌برند؟ چه زمانی مبارزه با تروریسم می‌تواند قانونی شود؟

پاسخ: من زمانی که پست وزارت خارجه را در آلمان داشتم سعی می‌کردم خشونت را کم کنم. اجزای جدیدی به مفهوم تروریست افزوده شده است. بسیاری از افراد تصور می‌کنند که کشتن هیتلر یک کار قانونی بود ولی از سوی دیگر این موضوع مطرح می‌شود که چگونه می‌توان تصور کرد که در یک جامعه مردمی حکم اعدام کسی را صادر کرد.

- چقدر اتحادیه اروپا می‌تواند به حیات خود ادامه دهد؟

پاسخ: زمانی اتحادیه اروپا در وحشت و جنگ به سر می‌برد ولی حالا مردم در صلح و آرامش به سر می‌برند. ما نمی‌توانیم زندگی صلح‌آمیز را در منطقه اروپا از بین ببریم.

- آیا ما مؤسسه بین‌المللی دیگری نیاز داریم تا مشکلات جهانی را حل کند؟

پاسخ: ما نباید سازمان ملل را سرزنش کنیم. در زمان تأسیس سازمان ملل نیز تصور بر این بود که سازمانی برای جلوگیری از جنگ به وجود آید. یک نابرابری در سازمان ملل وجود دارد. ما باید سعی کنیم آن را از بین ببریم.

- چگونه شما فکر می‌کنید که کشورهای بزرگ و کوچک اتحادیه اروپا یکسان هستند؟ آیا

این واقع‌گرایانه است؟ ایا بازسازی عراق یک تجارت برای اوراسیا است یا یک فرصت؟

پاسخ آقای هانس دیتریش گنشر: در اتحادیه اروپا کشورهای بزرگ و کوچک حقوق مساوی دارند. کشورهای بزرگ به کشورهای کوچک احترام می‌گذارند و کشورهای کوچک هم به کشورهای بزرگ. این فرهنگ اروپایی است. بیشتر مواقع برای ریشه‌کنی فقر عکس‌العمل‌های به

موقعی لازم است. این می‌تواند در مورد تروریسم نیز صادق باشد. من فکر می‌کنم ایجاد ثبات سیاسی و اقتصادی در عراق هدف اتحادیه اروپا باشد. ما در اتحادیه اروپا کشورهایی با سطوح مختلف اقتصادی داریم و این امکان پوشاندن ضعف کشورهای ضعیف‌تر را فراهم می‌سازد.

پاسخ آقای پریماکف: من فکر می‌کنم که فقر دلیل تروریسم نیست. آیا بن‌لادن فقیر بود. من فکر می‌کنم تبعیضات و مناقشات منطقه‌ای دلایل اصلی تروریسم هستند.

پاسخ آقای سلیمان دمیرل: بله فقر نمی‌تواند دلیل اصلی تروریسم باشد ولی من فکر می‌کنم تفاوت فقیر و غنی در کشورهایی نظیر کشور ما مشکل ایجاد می‌نماید. بنابراین لازم است برای رفع فقر تلاش شود، باید راه‌حلی برای فقر پیدا کنیم.

پاسخ آقای چنگیز آیت‌ماتوف: من بر این اصل که فقر دلیل اصلی مناقشات و تروریسم است تأکید می‌نمایم. نظرات آقای پریماکف بیشتر بر ایدئولوژی کمونیستی استوار است.

سؤالات از آقای یوگنی پریماکف

- ثبات در شمال و جنوب قفقاز به همدیگر مربوط است. اگر ثبات برقرار شود، ثبات در منطقه چچن چگونه ایجاد خواهد شد؟

پاسخ: شمال و جنوب قفقاز به هم مربوطند و یک منطقه یکسان هستند. ما مجبوریم نگران تمامیت ارضی کشور خود باشیم. اگر صلح برقرار نشود تنها راه حل، دادن خودمختاری کامل با حفظ تمامیت ارضی روسیه می‌باشد.

- شما گفتید که باید از همکاری با آمریکا حمایت کنیم. آیا اعزام نیرو از طرف ترکیه را به عراق صحیح می‌دانید؟

پاسخ: من از مقامات ترکیه نیستم. اما مشکلاتی برای کنترل و ایجاد ثبات در عراق به‌ویژه در منطقه شمال وجود دارد.

- روسیه برای الحاق به ترتیبات منطقه‌ای مانند اتحادیه اروپا چه کرده است؟

پاسخ: گفتگو با سازمان جهانی تجارت ادامه دارد و روسیه مصمم است عضو آن شود زیرا

۹۵ درصد تجارت جهانی بین کشورهای عضو سازمان مذکور صورت می‌گیرد.

- نقش همکاری منطقه‌ای در دریای سیاه و منطقه اوراسیا چگونه خواهد بود؟

توسعه همکاری‌ها در منطقه دریای سیاه به توسعه همکاری‌ها در منطقه اوراسیا کمک خواهد کرد ولی نمی‌تواند با اتحادیه اروپا رقابت کند.

- روابط ترکیه و روسیه چگونه است؟

پاسخ: مشکلاتی وجود دارد ولی سعی داریم آنها را حل نماییم. هم‌اکنون طرحهای بسیاری در روسیه توسط شرکتهای ترکیه در حال اجرا است.

- بعد از جنگ افغانستان، نقش آمریکا در منطقه بسیار زیاد شده است. آیا حمایت روسیه از آمریکا می‌تواند منطقی باشد؟

پاسخ: ما فکر می‌کنیم در زمینه مبارزه با تروریسم باید با یکدیگر همکاری نماییم تا در این مناقشه پیروز شویم. زمان جنگ سرد به پایان رسیده است.

- در مورد مثلث ایران، ترکیه و روسیه بیشتر توضیح دهید. آیا این برای مقابله با آمریکا خواهد بود؟ با توجه به این که ترکیه سعی می‌کند روابط بهتری با آمریکا داشته باشد، آیا طرح شما می‌تواند واقع‌گرایانه باشد؟

پاسخ: شما خواهید دید که نظر من می‌تواند واقع‌گرایانه باشد. زمانی که من این طرح را برای هند، چین و روسیه دادم گفته می‌شد که چگونه امکان دارد چنین شود در حالی که بین هند و چین مناقشه وجود دارد. اما این به‌وقوع پیوست. ایجاد مثلث ایران، ترکیه و روسیه نظر شخصی من است. ما می‌توانیم به ایجاد ثبات در منطقه کمک کنیم. این برای منطقه خوب می‌باشد و حتی برای رفع اختلافات داخلی ایران خوب خواهد بود.

- شما در بخشی از سخنان خود از دمیرل انتقاد کردید و سپس گفتید اسلام و تروریسم.

آیا منظور شما این است که خداوند مذهب را برای ایجاد تروریسم آفرید؟

پاسخ: من از اسلام انتقاد نکردم. من فکر می‌کنم اسلام یک مذهب است و همه ادیان یک خدا دارند. اگر ما به تاریخ نگاه کنیم می‌بینیم دلایل اقتصادی و منافع اقتصادی بیشتر مدنظر

بوده است (به‌ویژه در مناطق عربی). اگر شما بخواهید یک دین را با زور تحمیل کنید به آن دین لطمه خواهید زد.

سؤالات از آقای سلیمان دمیرل

- در آینده روابط ترکیه با کشورهای CIS چگونه خواهد بود؟ آیا در آینده ترکیه با یکی از کشورهای مذکور یکپارچه خواهد شد؟ آقای پریماکف مخالف طرح باکو جیهان است. آیا با وجود مسیرهای قبلی و محدودیت منابع دریای خزر، طرح باکو جیهان توجیه اقتصادی دارد؟

پاسخ: فکر نمی‌کنم. در حال حاضر امکان تغییر مرزها وجود ندارد. هر کشور باید حاکمیت و مرز خودش را حفظ کند. ترکیه در مرزهای خود باید در صلح باشد و ما می‌خواهیم سایر کشورها مستقل باشند و از استقلال آنها حمایت می‌کنیم. طرح باکو جیهان یک موضوع سیاسی نیست و ما نباید در مورد آن بحث کنیم. اگر نفتی وجود نداشته باشد شرکتهای جهان در آن سرمایه‌گذاری نمی‌کنند. من نمی‌دانم در دریای خزر چقدر نفت وجود دارد و این موضوع کاملاً تجاری است. آقای پریماکف گفت که کمک به برطرف کردن فقر در کشورهای منطقه خیلی مهم است و ماسعی داریم برای صادرات منابع آنها کمک کنیم. در حال حاضر ذخایر نفتی دریای خزر حدود ۱۰۰ میلیون تن است و این در حالی است زمانی آن را ۲۰ میلیون تن تخمین می‌زدند. من فکر می‌کنم فرقی بین منطقه قفقاز و بالکان وجود ندارد و در همه جا باید صلح برقرار شود. اروپا زنجیره‌ای از ارزش‌هاست و یک منطقه نیست. مرزهای اروپا با افزایش اعضای ناتو فراتر از منطقه جغرافیایی رفته است. به هر حال شوروی سابق نمی‌تواند به وجود آید. بیکاری و فقر می‌تواند اقتصاد کشورهای منطقه را ویران کند. بنابراین باید به این کشورها کمک کنیم.

محمد رضا علیپور ناندل

سفارت جمهوری اسلامی ایران - آنکارا